

شناسایی و طبقه‌بندی زمینه‌های سیاستگذاری عمومی فضای مجازی

دکتر بهزاد حسن‌نژاد کاشانی[✉]، دکتر اکبر نصراللهی کاسمانی*

چکیده

پژوهش حاضر ضمن مرور متون پژوهشی در زمینه‌های سیاستگذاری عمومی فضای مجازی، طرح طبقه‌بندی جامعی را برای پژوهش‌های آتی در این حوزه ارائه می‌دهد. این پژوهش با اتکا به پیشینه ادبیات موجود در این حوزه مقالات منتشر شده در نشریات پژوهشی انگلیسی‌زبان بین سال‌های ۱۹۷۹ تا ۲۰۱۵ را بررسی کرده است.

با استفاده از روش تک معیاره ساده و با توجه به نتایج به دست آمده، ۴۲۷ مقاله از ۲۶۷ نشریه علمی معتبر شناسایی شده است که تمامی آنها براساس سال نشر، تعداد مقالات موجود در نشریه برگزیده و موضوعات یک حوزه خاص مورد تحلیل قرار گرفته‌اند. پژوهش صورت گرفته، به‌عنوان منبعی جامع و ارزشمند در پژوهش‌های سیاستگذاری عمومی فضای مجازی می‌تواند در تصمیمات و اقدامات کلان سیاستگذاران عمومی در این حوزه مدد رسان باشد.

کلید واژه‌ها: اینترنت، فضای مجازی، سیاستگذاری عمومی، تحلیل محتوا

✉ نویسنده مسئول: دکترای مدیریت رسانه، دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع) مشهد

Email: bhkashani@gmail.com

* دکترای مدیریت رسانه، استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

تاریخ دریافت: ۹۵/۷/۱۰ تجدید نظر: ۹۵/۱۰/۱۵ پذیرش نهایی: ۹۵/۱۲/۱۹

DOI: 10.22082/CR.2017.28810

مقدمه

اینترنت رسانه‌ای است که به واسطه آن، با صرف کمترین هزینه و زمان، حجم کثیری از اطلاعات در اختیار کاربران قرار می‌گیرد. این رسانه علاوه بر فراهم آوردن اطلاعات مورد نیاز کاربران، در زندگی روزمره و شخصی آنان نیز نفوذ کرده و ابعاد گوناگونی همچون ارتباطات، تحصیل، تفریح و سرگرمی، تجارت و غیره را تحت تأثیر قرار داده است و به جزء جدایی‌ناپذیر زندگی انسان امروز تبدیل شده است (لمبرتون^۱، ۱۹۹۶). ظهور اینترنت را می‌توان تا حدودی، همزمان با مطرح شدن بحث‌های مرتبط با دهکده جهانی و جهانی شدن دانست. مفهومی که در پی آن بود تا با ایجاد نظم نوینی در جهان، همه فرهنگ‌ها و فعالیت‌های بشری را در زیر یک چتر هدایت کند. اینترنت نیز به شکل امروزی آن، ابزاری برای یکپارچه کردن سبک زندگی بشری در سرتاسر جهان بدون توجه به اقتضائات و شرایط خاص فرهنگی کشورهاست. اثرات استفاده از اینترنت در دنیای کنونی تاحدی است که اکنون با پدیده دو جهانی شدن مواجه هستیم، یعنی جهان واقعی در تقابل با جهان مجازی قرار گرفته است و هر روز از رنگ و لعاب آن کاسته می‌شود؛ به نحوی که بسیاری از فعالیت‌های روزمره زندگی ما بدون وجود فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی با مشکل جدی مواجه خواهد شد. بدیهی است عملکرد این رسانه در توسعه یک کشور، مبتنی بر کیفیت چارچوب سیاست‌گذاری، تصمیمات اتخاذ شده و فرایندهایی است که در تدوین هر تصمیم در سطح کلان و خرد این حوزه مدنظر قرار می‌گیرد؛ بنابراین، دولت‌ها می‌کوشند تا در زمینه اینترنت و فضای مجازی (به‌عنوان یک کالای عمومی) سیاست‌هایی را تدوین کنند که از تهدیدات جلوگیری کند و امکان بهره‌گیری از فرصت‌های این فناوری نوین ارتباطاتی را فراهم آورد. سیاست‌گذاری نقش بنیادی در حوزه رسانه‌های عمومی جامعه ایفا می‌کند و ساختار و فضای ارتباطی آن را شکل می‌دهد. محتوا و ساختار رسانه‌ها و بویژه درک آنها از نقش خود در جوامع، تحت تأثیر رویکرد مسلط در تدوین قوانین رسانه‌های

1. Lambertton

کشور شکل می‌گیرد و از این رو، ماهیت پیچیده و متغیر این حوزه، پیامدهای مهمی برای آینده رسانه دارد. در عمل، مدیریت رسانه بدون در نظر گرفتن سیاست‌های کلان حاکم بر رسانه‌ها امکان‌پذیر نیست. این سیاست‌ها، اهداف و مسیر حرکت را برای مدیران رسانه‌ها مشخص می‌کنند و از این رو، شناخت دقیق آنها از ملزومات مدیریت رسانه است؛ بنابراین، طراحی یک نظام سیاستگذاری رسانه‌ای برای پیشبرد خواسته‌ها و انتظارات و دستیابی به اهداف مطلوب در حوزه فضای مجازی از موارد پراهمیت در حوزه مطالعات رسانه است.

افزایش استفاده از فضای مجازی در سطح جهان، چالش‌های بسیاری را در مدیریت و قانونگذاری آن ایجاد کرده است. راهبری فضای مجازی موضوعات گسترده‌ای را از امور اجرایی فنی گرفته تا مباحث کلان عمومی همچون نظارت بر اینترنت در برمی‌گیرد. با وجود طبیعت بین‌المللی فضای مجازی، دشواری در تفاهم بر سر این قوانین در سطح جهانی منجر به تدوین قوانین بیشتری در سطح ملی شده است. حاصل تمام این تلاش‌ها منتج به تأسیس انجمن راهبری اینترنت^۱ از سوی اجلاس جهانی سران پیرامون جامعه اطلاعاتی در تاریخ ۱۶ نوامبر ۲۰۰۵ شد که هدف آن به بحث آزاد گذاشتن نظر تمام ذی‌نفعان کشورهای عضو، پیرامون موضوعات مرتبط به راهبری فضای مجازی بود (مولر^۲، ۲۰۱۰). از منظر حقوقی، بنکлер^۳ (۲۰۰۰) مدل سه لایه‌ای راهبری اینترنت را ارائه داد که شامل لایه زیرساخت فیزیکی، لایه منطقی و لایه محتوایی می‌شود. لایه اول مربوط به انتقال اطلاعات است؛ لایه دوم زیرساخت را کنترل می‌کند؛ و لایه سوم انتقال اطلاعات را از طریق شبکه در برمی‌گیرد. کارگروه راهبری اینترنت^۴ (۲۰۰۵) راهبری اینترنت را به‌عنوان اصول، هنجارها، قوانین، رویه‌های تصمیم‌گیری و برنامه‌های مشترکی تعریف می‌کند که سیر تکامل و استفاده از اینترنت را شکل می‌دهد.

به‌منظور بررسی چارچوب سیاستگذاری در فضای مجازی و مشارکت مؤثر در

1. Internet Governance Forum

2. Mueller

3. Benkler

4. The Working Group on Internet Governance (WGIG)

راهبری آن، تعیین زمینه‌های سیاستگذاری عمومی در خصوص فضای مجازی امری ضروری است. زمینه‌های سیاستگذاری عمومی شامل موضوعات بحث‌برانگیزی می‌شود که مرتبط با اقدامات دولت، در یک حوزه خاص، همچون قانونگذاری، اقدامات اجرایی و تصمیمات قضایی در مواجهه با یک موقعیت اجتماعی خاص هستند. از این رو، پرسش اصلی در پژوهش حاضر این است که در سیاستگذاری عمومی فضای مجازی باید به چه زمینه‌ها و سلسله موضوعاتی توجه داشت؟ و چگونه می‌توان این موضوعات را طبقه‌بندی کرد؟

نوشتار حاضر به ارائه پژوهشی می‌پردازد که با مروری بر متون جامع و با اتکا به پیشینه ادبیات موجود، زمینه‌های سیاستگذاری فضای مجازی را بر اساس مقالات منتشر شده در نشریات معتبر بین‌المللی بین سال‌های ۱۹۷۹ و ۲۰۱۵ شناسایی و طبقه‌بندی کرده است. از آنجا که تاکنون در پیشینه پژوهشی موجود در حوزه سیاستگذاری فضای مجازی، پژوهش علمی معتبری، چه در داخل و چه در خارج از کشور به صورت مجزا به موضوع طبقه‌بندی موضوعات و زمینه‌های سیاستگذاری فضای مجازی، نپرداخته است و تمام پژوهش‌های موجود تنها به یک یا چند زمینه و موضوع مرتبط اشاره داشته‌اند، این پژوهش می‌تواند به عنوان نقشه راهی برای کارشناسان و پژوهشگران حوزه سیاستگذاری فضای مجازی مورد استفاده و بهره‌برداری قرار گیرد.

روش‌شناسی پژوهش

دامنه پژوهش

پژوهش حاضر بر اساس مطالعات منتشر شده در بین سال‌های ۱۹۷۹ و ۲۰۱۵ در نشریات معتبر پژوهشی داوری شده و انگلیسی‌زبان، به‌استثنای مجموعه مقالات کنفرانس‌ها، پایان‌نامه‌ها، کتاب‌ها و مقالات آماده انتشار صورت گرفته است؛ زیرا بنابر

شناسایی و طبقه‌بندی زمینه‌های سیاستگذاری عمومی فضای مجازی ❖ ۳۱

نظر نورد^۱ و نورد (۱۹۹۵) که نتایج پژوهش‌های معتبر، با کیفیت بالا از طریق این نوع منابع اطلاعاتی تولید می‌شوند. همچنین، تأکید بر نوع منابع استفاده شده، بینش جهانی‌تری را نسبت به موضوع مورد پژوهش فراهم می‌کند.

راهبرد پژوهش

راهبرد این پژوهش با شناسایی منابع اطلاعاتی و واژگان کلیدی مرتبط آغاز می‌شود. از آنجا که امروزه پایگاه‌های اینترنتی مؤثرترین و اقتصادی‌ترین روش اجرای پژوهش‌ها هستند، پژوهش حاضر نیز از همین پایگاه‌ها بهره برده است. پایگاه‌هایی که در این مطالعه از آنها برای بازیابی مقالات استفاده شده عبارت‌اند از: گوگل اسکالر^۲، ساینس دایرکت^۳، اشپرینگر^۴، امرالد^۵، آی‌ای‌ای^۶، تیلور^۷ و فرانسیس^۸، ایندر ساینسس^۹، سیج^{۱۰}، وایلی^{۱۱} و ورد سایننتفیک^{۱۲}. از روش تک معیاره ساده^{۱۳} نیز برای شناسایی مقالات و از روش تحلیل محتوا برای طبقه‌بندی مقالات بهره گرفته شده است. بر این اساس و به منظور مرور ابتدایی، مقالاتی انتخاب شدند که شامل هر یک از موضوعات مربوط به یکی از زمینه‌های سیاستگذاری در عنوان، چکیده و واژگان کلیدی خود بودند. در ابتدا ۶۶۶ مقاله چاپ شده شناسایی شدند که پس از مطالعه چکیده و حذف مقالات غیرقابل استفاده، تعداد آنها به ۴۷۰ عنوان کاهش یافت. مرحله نهایی، بررسی کامل و جامع تمام مقالات و حصول اطمینان از مرتبط بودن آنها با سیاستگذاری عمومی فضای مجازی بود و در نهایت، ۴۲۷ مقاله از ۲۶۷ نشریه برای تحلیل در این پژوهش شناسایی شدند.

-
1. Nord	2. Google Scholar	3. Science Direct
4. Springer	5. Emerald	6. IEEE
7. Taylor	8. Francis	9. Inder Sciences
10. Sage	11. Wiley	12. World Scientific
13. simple criterion method		

روش طبقه‌بندی

چارچوب طبقه‌بندی زمینه‌های سیاست‌گذاری جمع‌آوری شده که بر اساس تحلیل محتوای تمام مقالات شناسایی شده به دست آمده در شکل ۱، نشان داده شده است. زمینه‌های سیاست‌گذاری در ۷ حوزه و ۴ موضوع به ترتیب شامل؛ زیرساخت‌ها و استانداردها، امنیت، حقوق انسانی، قانونی، اقتصادی، توسعه، فرهنگی و اجتماعی طبقه‌بندی شده‌اند.

۱) زمینه زیرساخت‌ها و استانداردها

این دسته از زمینه‌ها، شامل ادبیات موجود درباره پژوهش‌های سیاست‌گذاری عمومی اینترنت است که مربوط به زیرساخت مخابرات، استانداردهای فنی، استانداردهای وب، نشانی‌های اینترنتی^۱، سامانه نام دامنه^۲، منطقه ریشه^۳، بی‌طرفی شبکه‌ای^۴، رایانش ابری^۵، همگرایی^۶ و اینترنت اشیا^۷ می‌شود.

زیرساخت مخابرات: موضوعات مربوط به اجزای تشکیل دهنده مخابرات همچون کابل زوج به هم تابیده، کابل کواکسیکال، فیبر نوری، امواج ماهواره‌ای، امواج رادیویی و موج‌های الکترومغناطیسی زمینی را دربرمی‌گیرد.

استانداردهای فنی: این استانداردها با شکل دادن به معماری اینترنت، استفاده از اینترنت، لوازم دیجیتالی، حمایت از حقوق انسانی را تحت تأثیر قرار می‌دهند. از نمونه‌های این استانداردها، به پروتکل کنترل انتقال^۸، پروتکل اینترنت نسخه ۶^۹ و پروتکل انتقال فایل^{۱۰} می‌توان اشاره کرد.

استانداردهای وب: به پروتکل‌ها و کنوانسیون‌هایی گفته می‌شود که تولید و مدیریت وب سایت‌ها و خدمات وب را از طریق تسهیل به اشتراک‌گذاری اطلاعات،

1. internet protocol

2. domain name system

3. root zone

4. net neutrality

5. cloud computing

6. convergence

7. internet of things

8. TCP

9. IPv6

10. FTP

نمایش محتوا و تعامل وب تحت تأثیر قرار می‌دهند و شامل قالب داده‌های منابع، زبان نشانه‌گذاری ابرمتنی^۱، آدرس‌دهی منابع، مشخص‌کننده‌های موقعیت مکانی^۲، انتقال منابع در سراسر اینترنت و پروتکل انتقال ابرمتن^۳ می‌شوند (کلی^۴، ۱۹۹۹).

نشانی‌های اینترنتی: نشانی‌های عددی منحصربه‌فردی را شامل می‌شود که برای شناسایی آنها وسیله‌ای به کار می‌رود که بر بستر شبکه تی‌سی‌پی/آی‌پی^۵ به اینترنت متصل می‌شود. مبدأ، مقصد و نقاط واسطه داده‌های انتقال داده شده را می‌توان از طریق این نشانی‌ها شناسایی کرد (رایان^۶ و همکاران، ۲۰۰۷).

سامانه نام دامنه: کارکرد این سامانه، انتقال نام یک دامنه به نشانی عددی منحصربه‌فرد آن است که از طریق آن، این سامانه جهت یابی اینترنت را برای کاربران تسهیل می‌کند (منهایم^۷ و سولوم^۸، ۲۰۰۳). این سامانه شبیه یک دفترچه نشانی اینترنتی است.

منطقه ریشه: فهرستی جهانی از بالاترین سطح سلسله مراتب سامانه نام دامنه است که شامل نشانی‌های عددی ۱۳ سرور ریشه می‌شود که در بخش‌های مختلف جهان واقع شده‌اند (مولر، ۲۰۰۴).

بی‌طرفی شبکه‌ای: بیانگر برخوردی منطقی و مناسب با داده‌ها و مدیریت ترافیک اینترنت از طریق دولت‌ها و ارائه‌دهندگان خدمات اینترنتی^۹ است و جلوگیری از تبعیض ناعادلانه پهنای باند را در زمینه جنبه‌های فنی، اقتصادی و حقوق انسانی در نظر دارد (وو^{۱۰}، ۲۰۰۳).

رایانش ابری: مدل محاسباتی مبتنی بر تقاضای اینترنتی است که به منظور عرضه، مصرف و انتقال منابع محاسباتی در قالب زیرساخت، نرم‌افزار و پلت‌فرم در محیطی یکپارچه، خودکار و قابل اندازه‌گیری استفاده می‌شود (مل^{۱۱} و گرنس^{۱۲}، ۲۰۱۱).

1. HTML

2. URLs

3. HTTP

4. Kelly

5. TCP/IP

6. Ryan

7. Manheim

8. Solum

9. Internet Service Providers (ISPs)

10. Wu

11. Mell

12. Grance

همگرایی: ترکیبی است از مخابرات، صداوسیما، مدیریت اطلاعات و رسانه از طریق پلت فرمی یکسان در سه سطح فناورانه، ساختاری و خدمات (یوزیفیدیس^۱، ۲۰۰۲).
اینترنت اشیا: طبق تعریف خوشه تحقیقاتی اروپا به نقل از (پسانیس^۲ و همکاران، ۲۰۱۴، ص ۴۷۶)، اینترنت اشیا را می‌توان به‌عنوان «زیرساخت پویای شبکه جهانی با قابلیت‌های خود پیکربندی مبتنی بر پروتکل‌های ارتباطی استاندارد و تعاملی که در آن اشیا فیزیکی و مجازی دارای هویت، ویژگی‌های فیزیکی و شخصیت‌های مجازی بوده، از رابط‌های هوشمند بهره گرفته و به‌طور یکپارچه با شبکه اطلاعاتی ادغام می‌شوند» تعریف کرد.

۲) زمینه امنیت

این دسته از زمینه‌های سیاستگذاری عمومی فضای مجازی، موضوعاتی همچون امنیت سایبری^۳، جرم سایبری^۴، حفاظت از زیرساخت‌های اطلاعات حساس^۵، مناقشه سایبری^۶، امنیت برخط کودکان^۷، رمزنگاری^۸، هرزنامه^۹ و امضای دیجیتال^{۱۰} را دربرمی‌گیرد.
امنیت سایبری: «به حفاظت از داده‌ها، اطلاعات هویتی و سخت‌افزار در برابر دسترسی غیرمجاز یا آسیب اطلاق می‌شود» (پوسی^{۱۱} و سادرا^{۱۲}، ۲۰۱۱، ص ۸۲) که به سه زمینه امنیت شبکه‌ای، ملی و عمومی مربوط است.
جرم سایبری: به هر نوع فعالیت مجرمانه در ارتباط با یکپارچگی رایانه‌ای، موضوعات مربوط به رایانه و محتوای رایانه‌ای اطلاق می‌شود (وال^{۱۳}، ۲۰۰۴).
زیرساخت‌های اطلاعات حساس: بنا بر تعریف نیروی ضربتی مهندسی اینترنت^{۱۴}، به‌عنوان دستگاه‌هایی تعریف می‌شود که برای یک ملت آن قدر حیاتی هستند که نقص

-
1. Iosifidis	2. Psannis	3. cybersecurity
4. cybercrime	5. critical information infrastructure	
6. cyberconflict	7. child safety online	8. encryption
9. spam	10. digital signatures	11. Pusey
12. Sadera	13. Wall	14. Internet Engineering Task Force

شناسایی و طبقه‌بندی زمینه‌های سیاستگذاری عمومی فضای مجازی ❖ ۳۵

یا تخریب آنها اثرات مخربی بر امنیت ملی، اقتصاد یا سلامت و ایمنی عمومی به بار خواهد آورد (شیری^۱، ۲۰۰۷).

مناقشه اینترنتی: به هرگونه مناقشه‌ای اطلاق می‌شود که در محیطی با واسطه رایانه به وقوع می‌پیوندد.

امنیت برخط کودکان: منظور محافظت از افراد زیر سن قانونی در برابر تهدیدات برخط است.

رمزنگاری: «انتقال داده‌ها در قالبی غیرقابل خوانش که هدف آن تضمین حریم خصوصی است؛ از طریق پنهان نگه داشتن اطلاعات از افراد غیرمجاز و حتی آن دسته از افرادی که به این داده‌های رمزنگاری شده دسترسی دارند» (والکر^۲، ۱۹۹۹، ص ۱۲).

هرزنامه: به «هرگونه پیام الکترونیکی ناخواسته حاوی محتوای تجاری و ناشایسته منتقل شده بدون رضایت قبلی از طریق رسانه‌های ارتباطی همچون ایمیل، تلفن همراه، فاکس، بلوتوث و خدمات پیام‌رسانی فوری اطلاق می‌گردد» (الکاذی^۳، ۲۰۱۱، ص ۵۰).

امضای دیجیتال: روشی است برای تأیید صحت و سقم پیام و احراز هویت فرستنده آن (کلینگ^۴ و همکاران، ۱۹۹۹).

۳) زمینه حقوق انسانی

این زمینه از سیاستگذاری عمومی فضای مجازی، شامل آزادی بیان^۵، حریم خصوصی و حفاظت از داده‌ها^۶، حقوق معلولان در اینترنت^۷ و حقوق اینترنتی زنان^۸ می‌شود.

آزادی بیان: در ماده ۱۹ اعلامیه جهانی حقوق بشر، آزادی بیان به‌عنوان «حق هر فرد در داشتن باور و عقیده‌ای بدون [نگرانی از] مداخله [و مزاحمت] و حق جستجو، دریافت و انتقال اطلاعات و دیدگاه‌ها از طریق هر نوع رسانه ای بدون در نظر گرفتن مرزها» تعریف می‌شود (اعلامیه جهانی حقوق بشر^۹، ۱۹۴۸).

-
1. Shirey	2. Walker	3. Al-Kadhi
4. Kling	5. freedom of expression	
6. privacy and data protection		7. rights of people with disabilities in the Internet
8. women's rights online		9. The Universal Declaration of Human Rights

حریم خصوصی و حفاظت از داده‌ها: حریم خصوصی اطلاعات را می‌توان به عنوان «سیاست‌ها، رویه‌ها و سایر معیارهایی که تعیین‌کننده نوع اطلاعات شخصی گردآوری شده، نحوه استفاده و اشتراک‌گذاری آن و همچنین نحوه اطلاع‌یابی و ایفای نقش افرادی است که مدنظر آن اطلاعات هستند» (آرچولتا^۱ و استینفلد^۲، ۲۰۰۶، ص ۶۸) تعریف کرد. حفاظت از داده‌ها نیز سازوکاری قانونی برای محافظت از حریم خصوصی اطلاعات است.

حقوق معلولان در اینترنت: موضوعات مربوط به افراد معلول را در دسترسی به اینترنت و انجام فعالیت‌های روزانه برخط شامل می‌شود.

حقوق اینترنتی زنان: به حمایت از بانوان در برابر هر گونه تبعیض از نظر حقوق اجتماعی، اقتصادی و سیاسی در اینترنت می‌پردازد.

۴) زمینه قانونی

در این زمینه از سیاست‌گذاری عمومی فضای مجازی، به موضوعاتی همچون حوزه قضایی^۳، سازوکار داور^۴، حق نشر^۵، نام تجاری^۶، قانون کار^۷ و واسطه‌های اینترنتی^۸ پرداخته می‌شود.

حوزه قضایی: کلیه تصمیمات حقوقی اتخاذ شده از سوی دولت‌ها و کشورها را در خصوص فعالیت‌های برخط شامل می‌شود.

سازوکار داور: متشکل از رسیدگی به حل اختلافات از طریق هر دو روش اینترنت یا مبتنی بر توافقات قراردادی برخط است (گریسبرگر^۹ و شرام^{۱۰}، ۲۰۰۲).

حق نشر: روزنوئر^{۱۱} (۱۹۹۷) حق نشر را به عنوان «مجموعه‌ای از حقوق قابل اجرا برای جلوگیری از کپی برداری افراد غیرمجاز از یک اثر برای یک دوره زمانی» تعریف می‌کند.

-
1. Archuleta	2. Steinfeld	3. Jurisdiction
4. arbitration	5. copyright	6. Trademark
7. labour law	8. Intermediaries	9. Girsberger
10. Schramm	11. Rosenoer	

شناسایی و طبقه‌بندی زمینه‌های سیاستگذاری عمومی فضای مجازی ❖ ۳۷

نام تجاری: قانون لانهام^۱ (۱۹۸۸) نام تجاری را به‌عنوان «واژه، نام، نماد، ابزار یا هر ترکیبی» که از جانب یک فرد، برای شناسایی و تمایز کالاهای خود از کالاهای تولید یا فروخته شده دیگران استفاده می‌شود و منبع کالاها را مشخص می‌کند، توصیف کرده است. **قانون کار:** با تنظیم روابط میان کارکنان، کارفرمایان، اتحادیه‌های کارگری و دولت در خصوص اینترنت سروکار دارد.

واسطه‌های اینترنتی: بر اساس تعریف سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه^۲، واسطه‌های اینترنتی آن دسته از نهادهایی هستند که «تعاملات بین اشخاص ثالث را در اینترنت گردآوری و تسهیل می‌نمایند. این واسطه‌ها دسترسی، میزبانی، انتقال و نمایه‌سازی محتوا، محصولات و خدمات ایجاد شده به‌وسیله اشخاص ثالث را در اینترنت امکان‌پذیر کرده یا خدمات مبتنی بر اینترنت را به اشخاص ثالث ارائه می‌دهند» (پرست^۳، ۲۰۱۰، ص ۹).

۵) زمینه اقتصادی

در این زمینه از سیاستگذاری فضای مجازی، مواردی همچون تجارت الکترونیک^۴، پول الکترونیک و ارز مجازی^۵، حمایت از مصرف‌کننده^۶ و وضع مالیات^۷ مدنظر قرار می‌گیرند.

تجارت الکترونیک: سازمان تجارت جهانی^۷ (۱۹۹۸) تجارت الکترونیک را به‌عنوان «تولید، توزیع، بازاریابی، فروش یا تحویل کالاها و خدمات از طریق ابزارهای الکترونیکی» تعریف می‌کند.

پول الکترونیک و ارز مجازی: «پول الکترونیک به مکانیسم‌های ارزش ذخیره شده یا پیش پرداخت شده برای پرداخت از طریق پایانه‌های فروش، انتقال مستقیم بین دو دستگاه یا از طریق شبکه‌های رایانه‌ای باز همچون اینترنت اطلاق می‌شود»

1. Lanham Act

2. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

3. Periset

4. E-commerce

5. E-money and virtual currencies

6. Consumer protection

7. Taxation

(کمیته نظارت بر بانکداری باسل^۱، ۱۹۹۸). در مقابل، «ارز (پول) مجازی نوعی پول دیجیتال و نظارت نشده است که معمولاً به وسیله طراحان آن منتشر و کنترل می‌شود و در میان اعضا یک جامعه مجازی خاص مورد استفاده و پذیرش قرار می‌گیرد» (بانک مرکزی اروپا^۲، ۲۰۱۲، ص ۱۳).

حمایت از مصرف‌کننده: شکلی از مقررات دولتی برای حمایت از مصرف‌کنندگان در برابر فعالیت‌های تجاری متقلبانه، فرآورده‌ها و خدمات غیرایمن یا اطلاعات ناقص در بازار است.

مالیات: وضع مالیات فروش بر روی خدمات و کالاهای برخط، به‌عنوان منبعی برای درآمد دولت است (بست^۳ و تسکه^۴، ۲۰۰۲).

۶) زمینه توسعه

در این زمینه سه موضوع دسترسی^۵ به اینترنت، شکاف دیجیتالی^۶ و ظرفیت‌سازی^۷ قابل بررسی است.

دسترسی به اینترنت: فرایندی که طی آن، اتصال به اینترنت از طریق رایانه یا شبکه‌های تلفن همراه امکان‌پذیر می‌شود.

شکاف دیجیتالی: به «شکاف بین افراد، خانوارها، کسب‌وکارها و مناطق جغرافیایی در سطوح مختلف اجتماعی - اقتصادی با توجه به فرصت‌های آنها در دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات و استفاده آنها از اینترنت در انجام فعالیت‌های مختلف» اشاره دارد (سازمان همکاری اقتصادی و توسعه^۸، ۲۰۰۱، ص ۵).

ظرفیت‌سازی: رشد قابلیت‌های فردی و سازمانی را همگام با توسعه اینترنت دربرمی‌گیرد.

1. Basel Committee on Banking Supervision

2. European Central Bank

3. Best

4. Teske

5. access

6. digital divide

7. capacity development

8. The Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

۷) زمینه فرهنگی - اجتماعی

این زمینه پنج موضوع سیاست محتوایی، تفاوت فرهنگی، چندزبانی، آموزش از طریق اینترنت و کالای عمومی جهانی را در خود جای می‌دهد.

سیاست محتوایی: نوعی از سیاست اینترنتی برای پر کردن شکاف بین حقوق افراد در دسترسی آزاد به اینترنت و ویژگی‌های فرهنگی است.

تفاوت فرهنگی: «به تفاوت‌های بین افراد بر اساس ایدئولوژی مشترک و مجموعه باورها، هنجارها، رسوم و مفاهیم ارزشی اطلاق می‌شود که در یک روش زندگی مشهود است» (انجمن پرستاران امریکا^۱، ۱۹۹۱).

چند زبانی: از یک سو، چند زبانی به انواع زبان به‌عنوان ابزار برقراری ارتباط اشاره دارد و از سوی دیگر، به بهره‌برداری کاربران از سایر زبان‌ها در ارتباطات با واسطه رایانه مربوط می‌شود.

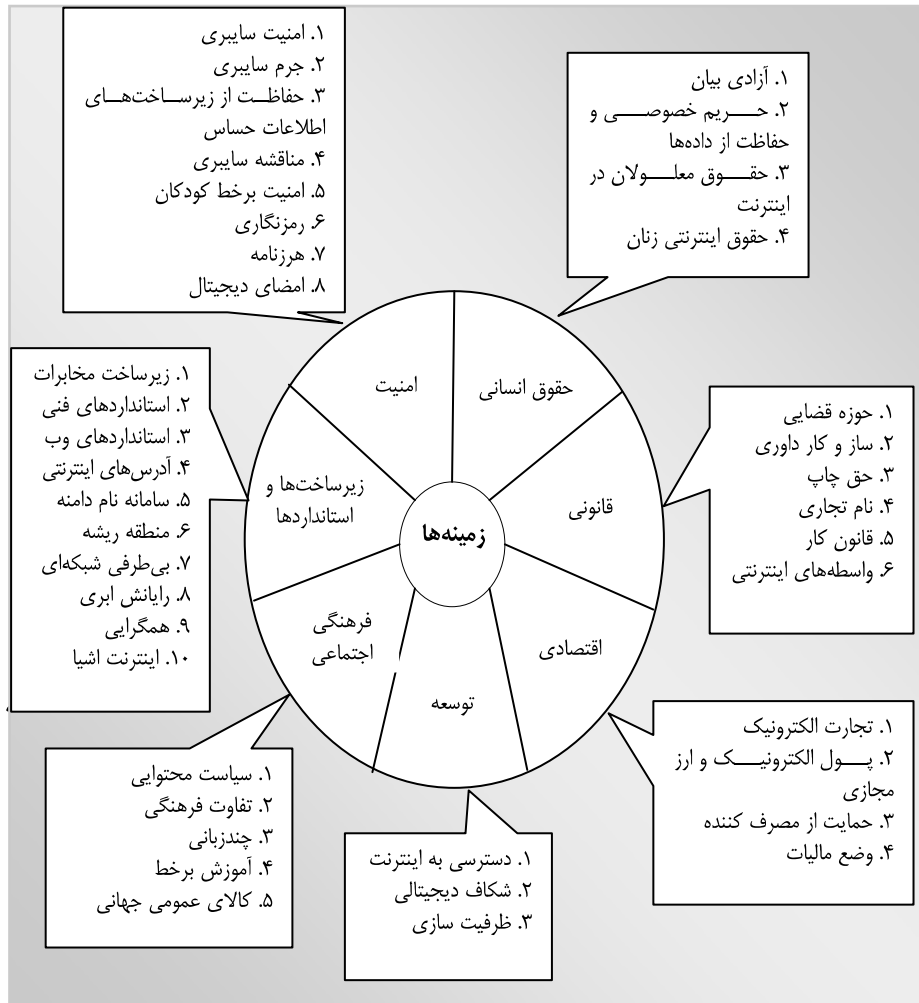
آموزش برخط: به‌عنوان «ایجاد و گسترش رایانه‌های شخصی، جهانی‌سازی ایده‌ها و دیگر اقدامات انسانی و استفاده از فناوری در مبادله ایده‌ها و ارائه دسترسی به افراد بیشتر» (ناتاراجان^۲، ۲۰۰۶، ص ۲۵۰) تعریف می‌شود.

کالای عمومی جهانی: به این معنا که اینترنت در مصرف غیررقابتی و غیرقابل اجراست و به افراد و سازمان‌ها در سراسر جهان نفع می‌رساند.

1. American Nurses Association

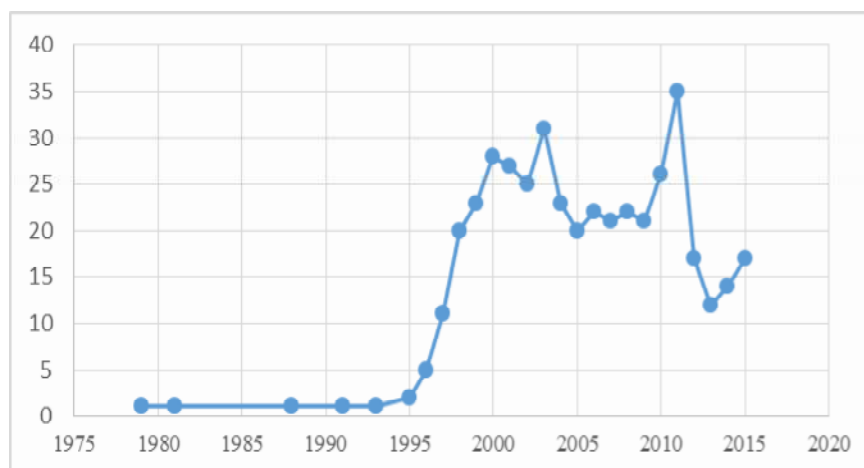
2. Natarajan

شکل ۱. چارچوب طبقه‌بندی زمینه‌های سیاستگذاری عمومی فضای مجازی

شکل ۲ توزیع مقالات منتشر شده را از سال ۱۹۷۹ تا ۲۰۱۵ نشان می‌دهد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود تعداد پژوهش‌های انجام شده پیرامون زمینه‌های سیاستگذاری عمومی فضای مجازی تا پیش از سال ۱۹۹۷ محدود بوده است. بیشترین فراوانی مقاله به سال ۲۰۱۱ تعلق دارد که نشان‌دهنده رشد توجه پژوهشگران نسبت به موضوعات سیاستگذاری در این حوزه است.

شکل ۲. توزیع تعداد مقالات از سال ۱۹۷۹ تا ۲۰۱۵

توزیع مقالات بر اساس نشریه برگزیده

از میان ۲۶۷ نشریه، ۶۷ نشریه از بیش از یک مقاله در زمینه سیاستگذاری عمومی فضای مجازی برخوردار بوده‌اند. جدول ۱ نشریاتی را فهرست می‌کند که بیش از ۴ مقاله منتشر شده دارند؛ همچنین نشان می‌دهد که نشریه سیاست‌های مخابراتی بیشترین تعداد مقاله را در زمینه‌های مرتبط با سیاستگذاری فضای مجازی داشته است. این نشریه به صورت ماهانه منتشر می‌شود و با نقش‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در اقتصاد و جامعه سروکار دارد. نشریه جامعه اطلاعاتی و نشریه اطلاعات رتبه دوم و سوم را از نظر بیشترین تعداد مقالات کسب می‌کنند. نشریه جامعه اطلاعاتی نشریه‌ای بین‌رشته‌ای، با دوره انتشار دو ماهانه است که موضوعات سیاست‌های اطلاعاتی فعال در جامعه را مورد تحلیل قرار می‌دهد؛ در حالی که نشریه دو ماهانه اطلاعات، به تحلیل تغییرات فناورانه از جنبه‌های مختلف در زمینه‌های اقتصاد، سیاست، علوم اجتماعی، مهندسی و حقوق می‌پردازد.

جدول ۱. توزیع مقالات در نشریات دارای بیش از ۴ مقاله

تعداد مقالات	نشریه
۲۳	سیاست‌های مخابراتی ^۱
۱۴	جامعه اطلاعاتی ^۲
۱۰	اطلاعات ^۳
۸	رسانه‌های جدید و جامعه ^۴
۷	اطلاعات، ارتباطات و جامعه ^۵
۶	حقوق رایانه و نقد و بررسی امنیت ^۶
۵	مدیریت اطلاعات و امنیت رایانه ^۷
۵	نشریه ارتباطات رایانه‌ای ^۸
۵	نقد و بررسی علوم اجتماعی و رایانه ^۹

توزیع مقالات بر اساس موضوعات

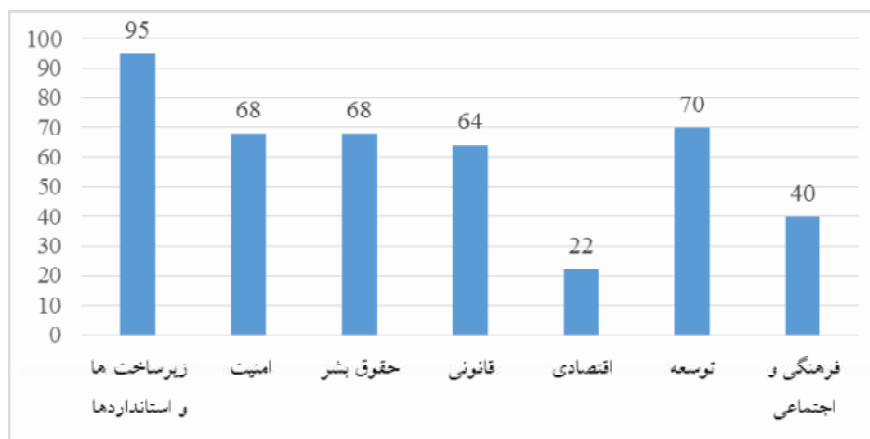
توزیع مقالات بر اساس زمینه‌ها در شکل ۳ به تصویر کشیده شده است این شکل نشان می‌دهد که اکثر مقالات منتشر شده در زمینه‌های سیاست‌گذاری فضای مجازی به زمینه «زیرساخت‌ها و استانداردها» تعلق دارد. در حالی که زمینه «اقتصادی» از کمترین تعداد مقالات برخوردار است. جدول ۲ تعداد مقالات موجود در ۱۰ موضوع زمینه زیرساخت‌ها و استانداردها را فهرست می‌کند. همان‌طور که مشاهده می‌شود، اکثر مقالات مربوط به بی‌طرفی شبکه‌ای (۲۴ درصد) و همگرایی (۱۸ درصد) هستند.

1. telecommunications policy
2. the information society: an international journal
3. information
4. new media & society
5. information, communication & society
6. computer law & security review
7. information Management & computer security
8. journal of computer-mediated communication
9. social science computer review

شناسایی و طبقه‌بندی زمینه‌های سیاستگذاری عمومی فضای مجازی ❖ ۴۳

جدول ۳ تعداد مقالات را در ۸ موضوع زمینه امنیت ارائه می‌کند که در میان آنها امضای دیجیتال (۲۲ درصد) و امنیت برخط کودکان (۱۸ درصد) بیشترین فراوانی را دارند.

شکل ۳. توزیع مقالات بر اساس زمینه‌ها

جدول ۲. تعداد مقالات زمینه زیرساخت‌ها و استانداردها

درصد	تعداد	زیرساخت‌ها و استانداردها
۱۴	۱۳	زیرساخت مخابرات
۸	۸	استانداردهای فنی
۵	۵	استانداردهای وب
۲	۲	نشانی‌های اینترنتی
۵	۵	سامانه نام دامنه
۱	۱	منطقه ریشه
۲۴	۲۳	بی‌طرفی شبکه‌ای
۱۳	۱۲	رایانش ابری
۱۸	۱۷	همگرایی
۹	۹	اینترنت اشیا
۱۰۰	۹۵	مجموع

جدول ۳. تعداد مقالات زمینه امنیت

امنیت	تعداد	درصد
امنیت سایبری	۱۰	۱۵
جرم سایبری	۹	۱۳
حفاظت از زیرساخت‌های اطلاعات حساس	۴	۶
مناقشه سایبری	۱۰	۱۵
امنیت برخط کودکان	۱۲	۱۸
رمزنگاری	۲	۳
هرزنامه	۶	۹
امضای دیجیتال	۱۵	۲۲
مجموع	۶۸	۱۰۰

جدول ۴ تعداد مقالات موجود در موضوعات مربوط به حقوق انسانی را نشان می‌دهد. ۴۱ درصد مقالات پیرامون حریم خصوصی و محافظت از داده‌ها و ۲۸ درصد آنها مربوط به حقوق معلولان و اینترنت است.

جدول ۴. تعداد مقالات زمینه حقوق بشر

حقوق انسانی	تعداد	درصد
آزادی بیان	۷	۱۰
حریم خصوصی و محافظت از داده‌ها	۲۸	۴۱
حقوق معلولان در اینترنت	۱۹	۲۸
حقوق اینترنتی زنان	۱۴	۲۱
مجموع	۶۸	۱۰۰

جدول ۵ نیز تعداد مقالات مرتبط با موضوعات زمینه قانونی را نمایش می‌دهد. ۴۱ درصد مقالات مربوط به حوزه قضایی و ۲۲ درصد آنها درباره حق چاپ است.

جدول ۵. تعداد مقالات زمینه قانونی

قانونی	تعداد	درصد
حوزه قضایی	۲۶	۴۱
سازوکار داوری	۱۰	۱۶
حق چاپ	۱۴	۲۲
نام تجاری	۶	۹
قانون کار	۲	۳
واسطه‌های اینترنتی	۶	۹
مجموع	۶۴	۱۰۰

جدول ۶ نشان می‌دهد که در میان موضوعات مربوط به زمینه اقتصادی، پول الکترونیک و ارز مجازی با ۳۶ درصد از مقالات منتشر شده، بیشترین توجه را به خود جلب کرده است.

جدول ۶. تعداد مقالات زمینه اقتصادی

اقتصادی	تعداد	درصد
تجارت الکترونیک	۲	۹
پول الکترونیک و ارز مجازی	۸	۳۶
حمایت از مصرف‌کننده	۶	۲۷
وضع مالیات	۶	۲۷
مجموع	۲۲	۱۰۰

بر اساس جداول ۷ و ۸ شکاف دیجیتالی و سیاست محتوایی بیشترین تعداد مقالات منتشر شده را در دو زمینه توسعه و فرهنگی - اجتماعی به خود اختصاص می‌دهند. همچنین این نکته قابل ذکر است که شکاف دیجیتالی با ۵۱ مقاله منتشر شده در میان تمامی مقالات پژوهشی مورد بررسی، بیشترین توجه را به خود اختصاص داده است.

جدول ۷. تعداد مقالات زمینه توسعه

توسعه	تعداد	درصد
دسترسی به اینترنت	۱۵	۲۱
شکاف دیجیتالی	۵۱	۷۳
ظرفیت‌سازی	۴	۶
مجموع	۷۰	۱۰۰

جدول ۸. تعداد مقالات زمینه فرهنگی - اجتماعی

فرهنگی - اجتماعی	درصد	تعداد
سیاست محتوایی	۱۹	۴۸
تفاوت فرهنگی	۶	۱۵
چندزبانی	۴	۱۰
آموزش برخط	۷	۱۸
کالای عمومی جهانی	۴	۱۰
مجموع	۴۰	۱۰۰

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش به دلیل بین‌رشته‌ای بودن ماهیت سیاست‌گذاری عمومی در فضای مجازی ۲۶۷ نشریه را به منظور گردآوری اطلاعات مورد بررسی قرار داده و منجر به شناسایی ۴۲۷ مقاله در بین سال‌های ۱۹۷۹ و ۲۰۱۵ شده است. طبق یافته‌ها، نشریه سیاست‌های مخابراتی از بیشترین تعداد مقالات در میان سایر نشریات شناسایی شده برخوردار بوده است. با توجه به اینکه این نشریه لایه سوم علم را هدف قرار داده و به انتشار مقالات تخصصی در حوزه سیاست‌گذاری فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطاتی پرداخته، می‌تواند منبع و مأخذ مطلوبی برای مطالعه در حوزه مورد بحث این مقاله باشد.

در حوزه زمینه‌های سیاست‌گذاری عمومی فضای مجازی، زیرساخت‌ها و

شناسایی و طبقه‌بندی زمینه‌های سیاستگذاری عمومی فضای مجازی ❖ ۴۷

استانداردها بیشترین فراوانی را در میان سایر زمینه‌ها داشته است. بر اساس مقالات مورد بررسی، شکاف عمیقی از نظر اجرای قوانین و سیاست‌های موجود در این زمینه وجود دارد. این شکاف مربوط به رهنمودها، اقدامات و ظرفیت‌سازی ناقص به‌منظور کاهش ابهام در نظارت بین قوانین مخابرات و سیاست‌های عمومی فضای مجازی است. برای مثال، زمانی که شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات اینترنتی برای مقابله با هرزنامه‌ها و ویروس‌ها ترافیک اینترنت را فیلتر می‌کنند، ممکن است در محتوای موجود در اینترنت اختلال ایجاد شود. حال سؤال این است که این اقدام را باید به‌عنوان یک موضوع مخابراتی در نظر گرفت یا یک موضوع مرتبط با سیاستگذاری عمومی در اینترنت؟ همچنین، در مورد استانداردهای فنی، شکاف سیاستی موجود، مربوط به پوشش ناکافی جنبه‌های غیر فنی (همچون حقوق انسانی، سیاست‌های رقابتی و امنیت) در فرایند توسعه استانداردهای فنی می‌شود.

شکاف دیجیتالی نیز در میان موضوعات مطرح در زمینه‌های سیاستگذاری عمومی فضای مجازی بیشترین فراوانی را به خود اختصاص می‌دهد و این، شاید به دلیل پر کردن خلأ دانشی باشد که مربوط به فقدان اطلاعات و پژوهش‌های کافی پیرامون اثر اقدامات و سازوکارهای گوناگون سیاستگذاری بر روی ماهیت و سطوح شکاف دیجیتالی است.

تعداد مقالات مربوط به زمینه‌های سیاستگذاری در سال ۲۰۱۱ به حداکثر خود رسید و این، نشان‌دهنده افزایش اهمیت موضوع در سال مزبور، در طی ۳۰ سال گذشته است؛ به‌عبارت دیگر، بر اساس روند تعداد مقالات منتشر شده تا این سال می‌توان نتیجه گرفت که پژوهش‌های صورت گرفته در حوزه سیاستگذاری فضای مجازی، همگام با رشد استفاده از اینترنت افزایش یافته است.

مقبولیت سیاستگذاری فضای مجازی را به‌عنوان حوزه‌ای از سیاستگذاری می‌توان با توجه به رشد روزافزون نشریات منتشرکننده این دسته از مقالات، کیفیت این نشریات و تنوع گسترده موضوعات منتشر شده مشاهده کرد. این روندها فرصت‌های

بسیاری را برای خلاقیت در مسیرهای منحصربه‌فرد پژوهشی در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهند. با مروری بر مقالات شناسایی شده در این حوزه می‌توان به این نکته پی‌برد که اکثر نشریات برای بهبود اثرگذاری و کارایی تلاش‌های پژوهشی خود، اغلب به‌جای مقالات توصیفی به دنبال انتشار مقالات پژوهشی بوده‌اند و نویسندگان را وادار به اتخاذ رویکردی عمل‌گرایانه و کاربردی نسبت به پژوهش کرده‌اند.

مرور متون حاضر با هدف قرار دادن شکاف علمی و عملی موجود در حوزه سیاستگذاری عمومی فضای مجازی نه تنها منبع جامعی را در این زمینه از پژوهش‌ها برای پژوهشگران و صاحب‌نظران فراهم می‌آورد بلکه با طبقه‌بندی ارائه شده در این پژوهش، واقعیت موجود را توصیف می‌کند و مخاطبان را در فهم بهتر ماهیت پیچیده سیاستگذاری فضای مجازی، یاری می‌دهد. همچنین، این نکته قابل ذکر است که اکثر موضوعات طبقه‌بندی شده در یک زمینه بنابر اقتضا، قابلیت طبقه‌بندی در زمینه‌های دیگر را نیز دارند و به عبارتی، بین‌بخشی^۱ هستند. اولین زمینه سیاستگذاری فضای مجازی، زیرساخت‌ها و استانداردها، موضوعات فنی را دربرمی‌گیرد که با عملکرد صحیح فضای مجازی در ارتباط است؛ در حالی که شش زمینه دیگر (امنیت، حقوق انسانی، قانونی، اقتصادی، توسعه و فرهنگی - اجتماعی) با مباحث عمومی مرتبط هستند و به‌طور عمده از فضای مجازی تأثیر می‌پذیرند.

محدودیت‌های پژوهش

این مقاله در همان حال که درک خوبی از گذشته و آینده پژوهش‌های مرتبط با زمینه‌های سیاستگذاری فضای مجازی فراهم می‌آورد، محدودیت‌هایی را نیز در خود دارد. نخست، با همه تلاش‌های صورت گرفته در به‌کارگیری جامع‌ترین پایگاه‌های داده و همچنین استفاده از بهترین و دقیق‌ترین کلید واژه‌ها در هنگام جستجو و بررسی نشریات و مقالات مورد نظر، این امکان وجود دارد که برخی از مقالات و نشریات،

1. intersectoral

شناسایی و طبقه‌بندی زمینه‌های سیاستگذاری عمومی فضای مجازی ❖ ۴۹

بخصوص نشریاتی که نسخه الکترونیک ندارند، از قلم افتاده باشند. علاوه بر اینکه، ممکن است در طبقه‌بندی مقالات نیز در زیرمجموعه زمینه‌ها و موضوعات سیاستگذاری فضای مجازی، اشتباهاتی رخ داده باشد. همچنین، همان‌طور که در پیش از این گفته شد، دامنه مقالات مورد بررسی در این پژوهش، تنها مقالات پژوهشی داوری شده انگلیسی زبان را دربرمی‌گیرد. به همین دلیل، مجموعه مقالات کنفرانس‌ها، پایان‌نامه‌ها، کتاب‌ها و مقالات آماده انتشار نیز از جمله منابعی هستند که می‌توان در حوزه سیاستگذاری فضای مجازی به آنها رجوع کرد؛ منابعی که با توجه به گستردگی مطالب و محدودیت موجود، محتوای آنها در این پژوهش لحاظ نشده است.

پیشنهادها

پژوهشگران حوزه سیاستگذاری فضای مجازی می‌توانند با بهره‌گیری از تحلیل محتوای عمیق‌تر مقالات گام مؤثری در فهم کلی ادبیات پژوهش در این حوزه بردارند. استفاده از تحلیل پویای واژگان کلیدی در تشریح سیر تطور آنها در طول زمان می‌تواند در پژوهش‌های آتی مثمرتر باشد؛ به این ترتیب که چارچوب طبقه‌بندی ارائه شده در این پژوهش با استفاده از روش‌های کمی، مورد آزمون قرار گیرد. همچنین، لازم است تا با پژوهش‌های بومی بیشتر، زمینه‌ها و موضوعات چالش‌برانگیزی که در حال حاضر در کشور پیرامون حوزه سیاستگذاری فضای مجازی وجود دارند، بررسی و اولویت‌بندی شوند.

منابع

Al-Kadhi, M. A. (2011). Assessment of the Status of spam in the Kingdom of Saudi Arabia. **Journal of King Saud University – Computer and Information Sciences**, Vol. 23, No. 2, P. 50.
doi:10.1016/j.jksuci.2011.05.001

- American Nurses Association.** (1991, October 22). Retired Position Statement: Cultural Diversity in Nursing Practice.
- Archuleta, K. S. & Steinfeld, L. (2006). Privacy Protection and Compliance in Higher Education: The Role of the CPO. **EDUCAUSE Review**, Vol. 41, No. 5, P. 68.
- Basel Committee on Banking Supervision.** (1998, March). Risk Management for Electronic Banking and Electronic Money Activities.
- Benkler, Y. (2000). From Consumers to Users: Shifting the Deeper Structures of Regulation Towards Sustainable Commons and User Access. **Federal Communications Law Journal**, Vol. 52, No. 3, Pp. 561-579.
- Best, S. J. & Teske, P. (2002). Explaining State Internet Sales Taxation: New Economy, Old-Fashioned Interest Group Politics. **State Politics & Policy Quarterly**, Vol. 2, No. 1, Pp. 37-51.
- European Central Bank.** (2012). Virtual Currency Schemes. Frankfurt am Main: European Central Bank.
- Girsberger, D. & Schramm, D. (2002). Cyber-Arbitration. **European Business Organization Law Review**, Vol. 3, No. 3, Pp. 611-628. doi:10.1017/S1566752900001075
- Iosifidis, P. (2002). Digital Convergence: Challenges for European Regulation. **Javnost - The Public**, Vol. 9, No. 3, Pp. 27-47. doi:10.1080/13183222.2002.11008805

- Kelly, B. (1999). The Evolution of web Protocols. **Journal of Documentation**, Vol. 55, No. 1, Pp.71 - 81. doi:10.1108/EUM0000000007138
- Kling, R.; Lee, Y. C.; Teich, A. & Frankel, M. S. (1999). Assessing Anonymous Communication on the Internet: Policy Deliberations. **The Information Society: An International Journal**, Vol. 15, No. 2, Pp. 79-90. doi:10.1080/019722499128547
- Lamberton, D. (1996). A Telecommunications Infrastructure is not an Information Infrastructure. **Prometheus: Critical Studies in Innovation**, Vol. 14, No. 1, Pp. 31-38. doi:10.1080/08109029608632014
- Lanham Act 15 U.S.C. & 1127**. (1988). Retrieved from, <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/15/1127>
- Manheim, K. M. & Solum, L. B. (2003). An Economic Analysis of Domain Name Policy. **Hastings Communications and Entertainment Law Journal**, Vol. 25, No. 3, Pp. 359-498.
- Mell, P. & Grance, T. (2011). **The NIST Definition of Cloud Computing**. Gaithersburg, MD: Computer Security Division Information Technology Laboratory National Institute of Standards and Technology. doi:dx.doi.org/10.6028%2FNIST.SP.800-145
- Meuller, M. L. (2004). **Ruling the Root: Internet Governance and the Taming of Cyberspace**. Massachusetts London, England: MIT Press Cambridge.
- Mueller, M. L. (2010). **Networks and States: The Global Politics of Internet Governance**. MIT Press.

- Natarajan, M. (2006). Use of online Technology for Multimedia Education. **Information Services & Use**, Vol. 26, No. 3, P. 250.
- Nord, J. H. & Nord, G. D. (1995). MIS Research: **Journal Status Assessment and Analysis. Information & Management**, Vol. 29, No. 1, Pp. 29 - 42. doi:10.1016/0378-7206(95)00010-T
- OECD**. (2001). Understanding the Digital Divide. Paris: OECD Publishing. doi:10.1787/236405667766
- Perset, K. (2010). **The Economic and Social Role of Internet Intermediaries**. Directorate for Science Technology and Industry. Paris: Organisation for Economic and Co-operation and Development DSTI/ICCP (2009) 9/ FINAL.
- Psannis, K. E.; Xinogalos, S. & Sifaleras, A. (2014). Convergence of Internet of things and Mobile Cloud Computing. **Systems Science & Control Engineering**, Vol. 2, No. 1, Pp. 476-483. doi:10.1080/21642583.2014.913213
- Pusey, P. & Sadera, W. A. (2011). Cyberethics, Cybersafety, and Cybersecurity. **Journal of Digital Learning in Teacher Education**, Vol. 28, No. 2, P. 82. doi:10.1080/21532974.2011.10784684
- Rosenoer, J. (1997). **CyberLaw: the law of the Internet** (1st ed.). New York, Inc.: Springer-Verlag. doi: 0.1007/978-1-4612-4064-8
- Ryan, S. M.; Plzak, R. A. & Curran, J. (2007). Legal and Policy Aspects of Internet Number Resources. **Santa Clara High Technology Law Journal**, Vol. 24, No. 2, Pp. 335-374.

Shirey, R. (2007). **Internet Security Glossary**, Version 2. Retrieved from <https://www.ietf.org/rfc/rfc4949.txt>

The Universal Declaration of Human Rights. (1948, December 10). United Nations. Retrieved from <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

Walker, D. B. (1999). Privacy in the Digital Age: Encryption Policy-A Call for Congressional Action. **Stanford Technology Law Review**, 3, P. 12.

Wall, D. (2004). What are Cybercrimes? **Criminal Justice Matters**, Vol. 58, No. 1, Pp. 20-21. doi:10.1080/09627250408553239

WGIG (The Working Group on Internet Governance). (2005). **Report of the Working Group on Internet Governance**. Retrieved from, <http://www.itu.int/wsis/docs2/>

World Trade Organization (WTO). (1998). Work Programme on Electronic Commerce. Geneva.

Wu, T. (2003). Network Neutrality, Broadband Discrimination. **Journal of Telecommunications and High Technology Law**, Vol. 2, No .1, Pp. 141-176.